

natuurtoets

**Quickscan natuurtoets Jan van Foreest-
straat/Croeselaan, Utrecht**

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving

Opdrachtgever

Gemeente Utrecht

Status

Definitief

Barchman Wuytierslaan 10
3818 LH Amersfoort

T (038) 423 64 64
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

Colofon

Titel

Quickscan natuurtoets Jan van Foreest- straat/Croeselaan, Utrecht

Subtitel

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving

Projectcode

19-344

Datum

15 augustus 2019

Status

Definitief

Auteur(s)

[Redacted]

Tweede lezer

[Redacted]

Opdrachtgever

Gemeente Utrecht

© Ecogroen bv

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status.

Van Vuuren, A J & Kraaijeveld, S E (2019) Quickscan natuurtoets Jan van Foreeststraat/Croeselaan, Utrecht
Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving Rapport 19-344 Ecogroen bv Zwolle

Inhoud

Samenvatting	1
1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding en doelstelling	4
1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen	4
1.3 Leeswijzer	5
2. Kader en methode	6
2.1 Wettelijk kader	6
2.2 Onderzoeksmethode	7
3. Gebiedsbescherming	8
3.1 Natura 2000	8
3.2 Natuurnetwerk Nederland	8
4. Soortbescherming	10
4.1 Flora	10
4.2 Zoogdieren	10
4.3 Broedvogels	13
4.4 Amfibieën	18
4.5 Ongewervelden	18
4.6 Overige soortgroepen	19
5. Geraadpleegde bronnen	20

Samenvatting

Aanleiding en doelstelling

Gemeente Utrecht heeft het voornemen om het terrein aan de Jan van Foreeststraat en Croeselaan te her-ontwikkelen. Voor de realisatie van dit voornemen is een wijziging van het bestemmingsplan noodzakelijk. Voorafgaand aan de uitvoering dient getoetst te worden of de voorgenomen ontwikkelingen gepaard gaan met negatieve gevolgen voor beschermde natuurwaarden. Gemeente Utrecht heeft Ecogroen gevraagd om een quickscan natuurtoets uit te voeren.

Gebiedsbescherming

- Het plangebied ligt niet binnen Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura-2000 gebied is Oostelijke Vechtplassen, dat is gelegen op 6 kilometer afstand van het plangebied. Vanwege de tussengelegen afstand, infrastructuur en bebouwing is directe invloed van de plannen op Oostelijke vechtplassen op voorhand uit te sluiten. Er is mogelijk wel sprake van stikstofdepositie. Wij adviseren voor de volledigheid een AERIUS-berekening uit te voeren. Wanneer uit de berekening blijkt dat er geen sprake is van toename van stikstofdepositie, zijn verdere vervolgstappen niet noodzakelijk.
- Het plangebied maakt geen onderdeel uit van Natuurnetwerk Nederland. Het dichtstbijzijnde onderdeel van het natuurnetwerk is gelegen op 2,4 kilometer, ten zuiden van het plangebied. Vanwege deze afstand en de tussengelegen infrastructuur en bebouwing is negatieve invloed op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN niet te verwachten.

Soortbescherming

- In het plangebied zijn potentiële vaste verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen aanwezig. In het kantoorpand in het gedeelte van Rabobank, zijn vaste verblijfplaatsen niet op voorhand uit te sluiten. Er is geen sprake van onmisbare vliegroutes of foerageergebieden.
- Tijdens het veldbezoek is een slechtvalk rustend op de toren van het naastgelegen Rabobankpand waargenomen. Ook op NDFF zijn tientallen waarnemingen bekend (NDFF, 2019). Mogelijk dat de soort hier broedt.
- Binnen het plangebied zijn tijdens het veldbezoek circa 30 huismussen foeragerend aangetroffen. Op basis van de quickscan kan niet bepaald worden of het plangebied onmisbaar leefgebied van huismus bevat.
- Boven het plangebied is gierzwaluw foeragerend aangetroffen. Binnen het plangebied zijn echter geen geschikte nestplaatsen aanwezig.
- In het plangebied zijn geen vaste groei-, stand- of verblijfplaatsen aangetroffen of te verwachten van flora, reptielen, amfibieën, vissen en ongewervelden die wettelijke bescherming genieten, uitgezonderd soorten waarvoor een vrijstelling van ontheffingsplicht geldt in de provincie Utrecht

Advies en vervolgstappen Plangebied Rabobank

- Geadviseerd wordt om voor voorliggend project een AERIUS-berekening uit te voeren om te bepalen of er al dan niet sprake is van stikstofdepositie. Op basis van de resultaten van de berekening ontstaat meer duidelijkheid over de eventuele effecten op Natura 2000-gebieden en kan worden aangegeven of er wel of geen vervolgstappen aan de orde zijn.
- Om vast te kunnen stellen of, en zo ja hoeveel, beschermde vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn, is aanvullend onderzoek noodzakelijk. Het gaat hierbij om twee bezoeken tussen half mei en half juli, waarin vliegroutes, kraamkolonies en zomerverblijven in beeld gebracht worden en twee bezoeken tussen half augustus en 1 oktober, waarin paarverblijven, baltslocaties en zwermen rondom winterverblijven worden vastgelegd.
- Om vast te stellen welke functie het plangebied als leefgebied van huismus is aanvullend onderzoek noodzakelijk. Aanvullend onderzoek bestaat uit twee onderzoeksmomenten in april – half mei.
- Geadviseerd wordt om ten aanzien van slechtvalk ecologische begeleiding toe te passen, de exacte locatie van het nest te bepalen en aan de hand van de daadwerkelijke plannen te bepalen of wezenlijk verstoring van het nest optreedt. Versturende activiteiten op het nest dienen tijdens het broedseizoen te allen tijde voorkomen te worden.
- De nesten van overige broedvogels zijn gedurende het broedseizoen beschermd en mogen in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Bij uitvoering van het plan dient hiermee rekening gehouden te worden. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart of na eind juli en het plangebied te controleren op broedende vogels en nesten binnen de invloedssfeer van de plannen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Bij uitvoering van de werkzaamheden in de periodes tussen half februari - half maart en half juli - half december, is het wel van belang om na te gaan of nog bewoonde nesten van vroeg of laat in het seizoen broedende soorten als Turkse tortel en houtduif aanwezig zijn binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden.
- Ten aanzien van ongewervelden van de Utrechtse Soortenlijst wordt geadviseerd om aan de oever aan de oostzijde van het plangebied ruimte te laten voor nectarplanten en insecten.

Advies en vervolgstappen Plangebied Gemeente Utrecht

- Geadviseerd wordt om voor voorliggend project een AERIUS-berekening uit te voeren om te bepalen of er al dan niet sprake is van stikstofdepositie. Op basis van de resultaten van de berekening ontstaat meer duidelijkheid over de eventuele effecten op Natura 2000-gebieden en kan worden aangegeven of er wel of geen vervolgstappen aan de orde zijn.
- Om vast te stellen welke functie het plangebied als leefgebied van huismus is aanvullend onderzoek noodzakelijk. Aanvullend onderzoek bestaat uit twee onderzoeksmomenten in april – half mei.
- De nesten van overige broedvogels zijn gedurende het broedseizoen beschermd en mogen in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Bij uitvoering van het plan dient hiermee rekening gehouden te worden. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering

in elk geval op te starten in de periode voor half maart of na eind juli en het plangebied te controleren op broedende vogels en nesten binnen de invloedssfeer van de plannen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Bij uitvoering van de werkzaamheden in de periodes tussen half februari - half maart en half juli - half december, is het wel van belang om na te gaan of nog bewoonde nesten van vroeg of laat in het seizoen broedende soorten als Turkse tortel en houtduif aanwezig zijn binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

Gemeente Utrecht heeft het voornemen om het terrein aan de Jan van Foreeststraat en Croeselaan te her-ontwikkelen. Voor de realisatie van dit voornemen is een wijziging van het bestemmingsplan noodzakelijk. Voorafgaand aan de uitvoering dient getoetst te worden of de voorgenomen ontwikkelingen gepaard gaan met negatieve gevolgen voor beschermde natuurwaarden. Gemeente Utrecht heeft Ecogroen gevraagd om een quickscan natuurtoets uit te voeren. De resultaten van dit onderzoek zijn in voorliggend onderzoek uitgewerkt.

1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen

Het plangebied is gelegen in het centrum van Utrecht. De omgeving van het plangebied bestaat voornamelijk uit kantoorgebouwen en woonhuizen. De noordzijde van het plangebied is gelegen tegen het hoofdkantoor van Rabobank. Aan de west- en zuidzijde grenst het plangebied aan wegen, respectievelijk de Croeselaan en de Jan van Foreeststraat. De oostzijde grenst aan oppervlaktewater. Het plangebied is opgedeeld in twee delen, gebaseerd op het grondeigendom (zie figuur 1.1). Een deel van het plangebied is eigendom van Rabobank (voorts plangebied Rabobank), het andere deel is eigendom van gemeente Utrecht (voorts plangebied Gemeente Utrecht).

De aanwezige bebouwing binnen plangebied Rabobank bestaat uit een kantoorgebouw en een auditorium, het voornemen is om beide gebouwen af te breken. Binnen plangebied Gemeente Utrecht is geen bebouwing aanwezig. Na de sloop is het voornemen om de grond bouwrijp te maken en een aantal kantoren en woningen te realiseren. Tevens wordt de openbare ruimte binnen het plangebied opnieuw ingericht.

Figuur 1.1: Plangebied A, gedeelte Rabobank (rode contour) plangebied B, gedeelte gemeente (gele contour) (kaartondergrond: PDOK)

1.3 Leeswijzer

In paragraaf 1.2 gaan we in op de huidige situatie en de beoogde ontwikkeling. In hoofdstuk 2 is het wet-
telijk kader en de onderzoeksmethodiek beschreven. Vervolgens wordt een effectanalyse en -beoordeling
gegeven ten aanzien van beschermde gebieden (hoofdstuk 3) en soorten (hoofdstuk 4). In hoofdstuk 5
zijn de geraadpleegde bronnen vermeld.

2. Kader en methode

2.1 Wettelijk kader

Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming (Staatsblad 2016) regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, soorten en houtopstanden. In dit rapport gaan wij in op de gebieds- en soortbescherming. Vanwege de ligging van het plangebied binnen de bebouwde kom is de bescherming van houtopstanden niet aan de orde, anders dan het aanvragen van een eventuele gemeentelijke kapvergunning. Voor de volledige wettekst van de Wet natuurbescherming verwijzen wij naar: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-01-01>. In onderstaand kader 2.1 geven we een samenvatting van de relevante wetteksten.

Kader 2.1 Wet natuurbescherming

Zorgplicht (artikel 1.11)

De Wet eist van iedereen zorgplicht voor de natuur. Zorgplicht is altijd van kracht, ook ten aanzien van niet beschermde natuur. Artikel 1.11 schrijft voor dat niemand moedwillig natuurgebieden of in het wild levende dieren of planten of hun directe leefomgeving mag verstoren, schaden of doden. Dit kan door het achterwege laten van een handeling of door het treffen van maatregelen ter voorkoming van schade of -als zelfs dat niet kan- de ontstane schade zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. Een voorbeeld van voorzorg is het werken in de minst kwetsbare periode van soorten.

Natura 2000 (hoofdstuk 2)

Hoofdstuk 2 regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, bestaande uit Habitatrichtlijngebieden (HR) en Vogelrichtlijngebieden (VR). Per Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd voor de bescherming van natuurlijke habitats, habitats van soorten en leefgebieden van vogels. Artikelen 2.1 tot en met 2.11 van de Wet regelen de bescherming van (de doelen voor) Natura 2000-gebieden. Artikel 2.7 verplicht om vooraf te beoordelen of plannen, projecten en activiteiten in of in de nabijheid van Natura 2000-gebieden significant negatieve effecten kunnen hebben op de voor deze gebieden geformuleerde doelen. Een belangrijk aandachtspunt is stikstof. Daarvoor is het Programma Aanpak Stikstof (PAS) ontwikkeld. Als uit de beoordeling blijkt dat geen effecten optreden dan kan een plan worden vastgesteld of is een vergunning voor een project of handeling niet nodig. Zijn (significant) negatieve effecten niet uit te sluiten dan is een nadere beoordeling nodig. Artikel 2.8 bevat de voorwaarden waaraan moet zijn voldaan voor het vaststellen van een plan of het verlenen van een vergunning. Het bevoegd gezag is meestal de provincie waar (het grootste deel van) de ingreep of handeling plaatsvindt, soms is dat het rijk.

Soorten (hoofdstuk 3)

Hoofdstuk 3 regelt de bescherming van soorten. De bescherming van soorten is verdeeld over de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10. Het betreft de bescherming van:

- Vogels zoals genoemd in de Vogelrichtlijn (artikel 3.1), in de praktijk vaak onderverdeeld in:
 - Vogels met jaarrond beschermde nesten, zoals huismus, gierzwaluw en buizerd.
 - Overige vogels, waarvan nesten alleen tijdens het broedseizoen zijn beschermd (periode van nestbouw, ei-leg, broeden en voeren van de jongen op het nest).
- Soorten (exclusief vogels) van de Habitatrichtlijn (bijlage IV) en de Verdragen van Bern (bijlage II) en Bonn (bijlage I), zoals bedoeld in artikel 3.5.
- Andere soorten (artikel 3.10), onderverdeeld in:
 - Soorten waarvoor geen vrijstelling geldt.
 - Soorten waarvoor -op basis van de betreffende provinciale verordening- vrijstelling van de verbodsbepalingen geldt.

Indien effecten niet zijn uit te sluiten moet -voorafgaand aan het vaststellen van een plan- zijn beoordeeld of er uitzicht is op het verkrijgen van een ontheffing. Als er aantoonbaar uitzicht is op het verkrijgen van een ontheffing dan kan het plan worden vastgesteld. Als bij ruimtelijke ingrepen verbodsbepalingen worden overtreden dan is het noodzakelijk om een ontheffing aan te vragen bij het bevoegd gezag, tenzij gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode. Het bevoegd gezag is meestal de provincie waar (het grootste deel van) de ingreep of activiteit plaatsvindt, soms is dat het rijk. Voor het verkrijgen

van een ontheffing moet zijn beschreven hoe de initiatiefnemer er voor zorgt dat schade aan beschermde soorten tot een minimum beperkt blijft, welke mitigerende en compenserende maatregelen nodig zijn, dat alternatieven ontbreken en aan welk wettelijke belang wordt voldaan.

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro)

De bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN; de voormalige EHS) is vastgelegd in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro: Stb 2016 nr. 351) en uitgewerkt in provinciale verordeningen.

In het Barro staat dat bij provinciale verordening gebieden moeten worden aangewezen die het Natuurnetwerk Nederland vormen. De ligging van die gebieden wordt geometrisch vastgelegd. Bij provinciale verordening worden in het belang van de bescherming, instandhouding en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden, regels gesteld omtrent de inhoud van bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen. Voor nieuwe ontwikkelingen binnen het NNN, waarbij wordt afgeweken van het bestemmingsplan, geldt een 'nee, tenzij'-afweging. Dit houdt kortweg in dat significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN niet toegestaan is. Regels voor beoordeling van effecten op het NNN zijn vastgelegd in provinciale verordeningen.

2.2 Onderzoeksmethode

Het onderzoek voor de quickscan natuurtoets omvat een literatuuronderzoek, en een veldbezoek. Het literatuuronderzoek bestaat uit een raadpleging van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF¹) en regionale verspreidingsatlassen. Het veldbezoek is uitgevoerd op 23 juli, onder gunstige omstandigheden (20 ° C, droog, helder en weinig wind). Gedurende dit veldbezoek zijn het plangebied en de directe omgeving van het plangebied onderzocht door een ecooloog van Ecogroen.

Tijdens het veldbezoek is aandacht besteed aan beschermde soorten binnen de Wet natuurbescherming en mogelijke relaties tussen het onderzoeksgebied en beschermde gebieden. Daarnaast is in kaart gebracht of (mogelijke) jaarrond beschermde nesten van broedvogels aanwezig zijn binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden. Ook de aanwezige bebouwing is aan de buitenzijde geïnspecteerd op potentiële vaste verblijfplaatsen van vleermuizen.

Op basis van het uitgevoerde literatuuronderzoek en het veldbezoek is beoordeeld welke soorten (mogelijk) aanwezig zijn en is bepaald of het plangebied gelegen is in of nabij beschermde gebieden. Vervolgens is op basis van het voornemen bepaald welke effecten kunnen optreden op beschermde soorten en gebieden.

¹ Op de gegevens van de NDFF rusten auteursrechten.

3. Gebiedsbescherming

3.1 Natura 2000

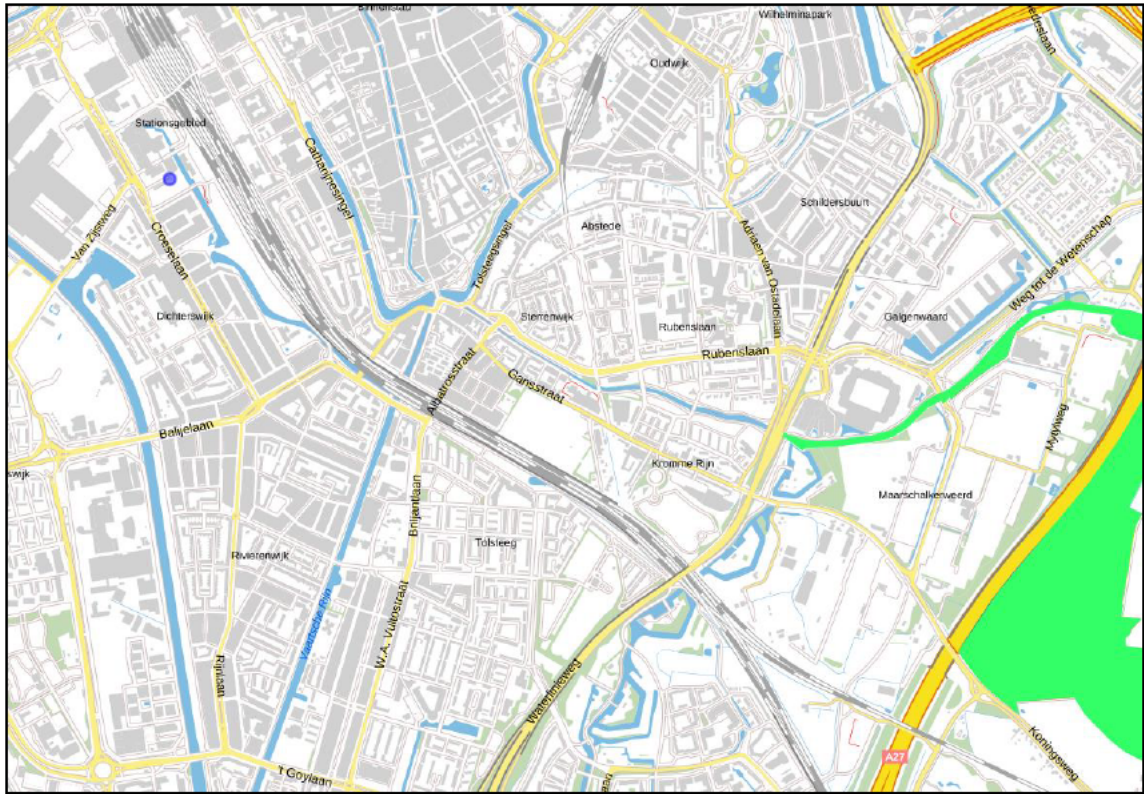
Het plangebied ligt niet binnen Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura-2000 gebied is Oostelijke Vechtplassen, dat is gelegen op 6 kilometer afstand van het plangebied. Oostelijke Vechtplassen is aangewezen als Habitatrictlijn- en Vogelrichtlijngebied. Er is geen sprake van een ecologische relatie tussen het plangebied en het Natura-2000 gebied. Vanwege de tussengelegen afstand, infrastructuur en bebouwing is directe invloed van de plannen op Oostelijke vechtplassen op voorhand uit te sluiten.

Negatieve invloed als gevolg van stikstofdepositie is echter niet op voorhand uit te sluiten. Het toetsingskader voor dit aspect was tot voor kort het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Op 29 mei jl. is het PAS door de Raad van State (ECLI:NL:RVS:2019:1603) vernietigd. Dit betekent dat voor projecten en plannen met toename van stikstofdepositie op gevoelige habitats of leefgebieden van soorten binnen Natura 2000-gebieden niet meer kan worden teruggevallen op het PAS. Het Rijk werkt op dit moment aan een oplossing voor deze impasse. Onduidelijk is echter op welke termijn er een oplossing beschikbaar komt. Op dit moment betekent het dat er via het PAS geen vergunningen Wet natuurbescherming voor projecten met een stikstoftoename verstrekt worden. Ook meldingen die eerder gedaan werden voor een beperkte toename van stikstof (0,05 tot 1 mol/ha/jr) zijn niet meer mogelijk. Voor (bestemmings)planprocedures biedt het PAS ook geen handvatten meer om het effect van stikstofdepositie te kunnen uitsluiten.

Onderdeel van het PAS is het rekenmodel AERIUS. Met dit model wordt de stikstofdepositie voor projecten berekend. Wij adviseren om voor voorliggend project een AERIUS-berekening uit te voeren om te bepalen of er al dan niet sprake is van stikstofdepositie. Immers, wanneer berekend wordt dat geen toename van stikstofdepositie plaats vindt, zijn vervolgstappen ook niet nodig. Er zijn ook situaties waarbij een toename van stikstofdepositie niet significant hoeft te zijn, omdat de achtergronddepositie ter plaatste van het effect lager blijft dan de kritische depositiewaarde (grens waarboven significante aantasting van de vegetatie kan optreden door stikstof) van een habitat of leefgebied. AERIUS kan dit inzichtelijk maken. Kanttekening hierbij is dat het op dit moment nog onduidelijk is of nog gebruik gemaakt mag worden van AERIUS in het kader van toetsing van stikstofdepositie. Wij kunnen dus niet met garanderen dat deze berekening rechtsgeldig is. Het is echter op dit moment de enige mogelijkheid om inzicht te geven of er überhaupt een effect als gevolg van stikstof kan optreden.

3.2 Natuurnetwerk Nederland

Het dichtstbijzijnde onderdeel van Natuurnetwerk Nederland (NNN) ligt op 2,4 kilometer afstand van het plangebied (zie figuur 3.1). Het betreft het gebied bij de Kromme Rijn, ten oosten van het plangebied. De wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN betreffen de bestaande en potentiële waarden van het ecosysteem, waaronder omgevingsfactoren zoals donkerte, bodem, water en milieu. Daarnaast worden de aanwezigheid van bijzonder soorten, de robuustheid, aaneengeslotenheid en verbindingfunctie van het NNN gerekend tot de wezenlijke waarden en kenmerken. Vanwege de afstand en tussenliggende bebouwing en infrastructuur, zijn negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN niet te verwachten. Vervolgstappen ten aanzien van het NNN zijn niet aan de orde.

Figuur 3.1: Ligging plangebieden (blauwe stip) te opzichte van het NNN (groen vlak) (Bron: Utrecht 2019)

4. Soortbescherming

4.1 Flora

Binnen plangebied Rabobank is geen wettelijk beschermde flora aangetroffen, op basis van bekende verspreidingsgegevens (NDFD 2019), worden deze ook niet verwacht.

Plantensoorten die zijn opgenomen op de Utrechtse soorten

Op basis van bekende verspreidingsgegevens zijn in de omgeving van het plangebied standplaatsen van enkele soorten van de Utrechtse Soortenlijst te verwachten. Tijdens het veldbezoek is aandacht besteed aan de soorten die redelijkerwijs konden worden verwacht (klein glaskruid, stengelomvattend havikskruid, tongvaren, wilde marjolein, wilde reseda en wouw). Tijdens het veldbezoek zijn geen van deze soorten aangetroffen.

Vervolgstappen plangebied Rabobank

Aangezien er binnen het plangebied geen wettelijk beschermde flora is aangetroffen of te verwachten, zijn vervolgstappen ten aanzien van wettelijk beschermde flora niet aan de orde.

Vervolgstappen plangebied Gemeente Utrecht

Aangezien er binnen het plangebied geen wettelijk beschermde flora is aangetroffen of te verwachten, zijn vervolgstappen ten aanzien van wettelijk beschermde flora niet aan de orde.

4.2 Zoogdieren

Vleermuizen

Het leefgebied van vleermuizen bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden (zie ook kader 4.1). Hieronder worden deze onderdelen nader beschreven en op welke wijze ze beschermd zijn.

Kader 4.1 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen kunnen zich bevinden in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamverblijven / zomerverblijven, baltslocaties / paarverblijven en winterverblijven. Verstoring, beschadiging, vernietiging of het verwijderen van deze verblijfplaatsen is verboden.

Vliegroutes

Voor oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaatsen en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jarenlang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

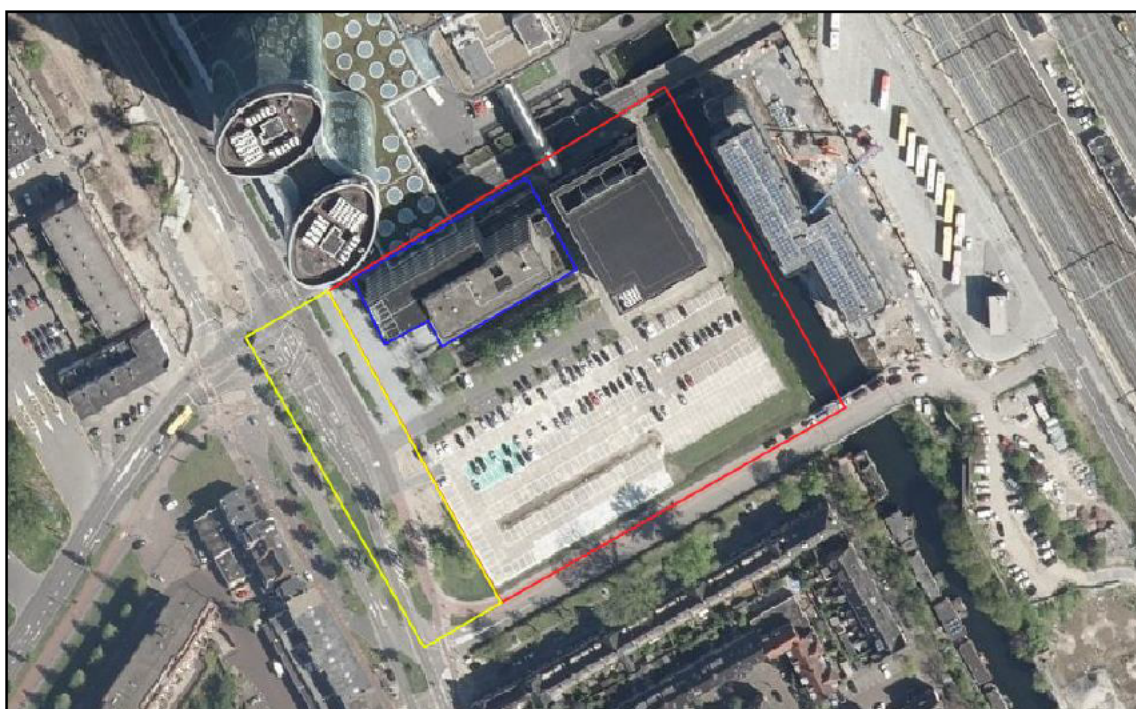
Foerageergebieden

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Wet natuurbescherming echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Verblijfplaatsen

Gedurende het veldbezoek zijn potentieel geschikte vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Het betreft het westelijk gelegen kantoorpand in plangebied Rabobank. In dit gebouw zijn kieren aanwezig waar vleermuizen mogelijk in kunnen vliegen, met name gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. In de omgeving van het plangebied worden jaarlijks tientallen waarnemingen van gewone dwergvleermuis gemeld (NDFF, 2019); dit maakt aannemelijk dat er in de nabije omgeving vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. De aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen in het kantoorpand kan bevestigd of uitgesloten worden met aanvullend vleermuisonderzoek.

Op basis van het veldbezoek, kunnen vaste verblijfplaatsen in het auditorium en de aanwezige bomen worden uitgesloten. Het auditorium is aan de buitenzijde bekleed met metaal, waarachter vleermuisverblijfplaatsen niet te verwachten zijn. In de bomen in plangebieden Rabobank en Gemeente Utrecht zijn geen holen of spleten aangetroffen, die als verblijfplaats kunnen dienen.

Figuur 4.1: Bebouwing met potentieel geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen (blauwe contour) (Kaartondergrond: PDOK)

Vliegroutes en foerageergebieden

Rondom de gebouwen en bomen in het plangebied is geschikt foerageergebied aanwezig voor vleermuissoorten zoals gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Het betreft echter geen onmisbaar foerageergebied. De omgeving van het plangebied biedt voldoende alternatief foerageergebied; de omgeving van de Kruisvaart, de laanbomen aan de Rabostraat, Jan van Foreesstraat en de Croeselaan bieden op korte afstand alternatief foerageergebied voor vleermuizen die foerageren binnen het plangebied. Vervolgstappen voor foerageergebieden van vleermuizen zijn niet aan de orde.

Binnen het plangebied zijn lijnvormige structuren aanwezig, die mogelijk deel uitmaken van een vliegroute van vleermuizen. Er is echter geen sprake van een onmisbare vliegroute. Gezien de ligging in het centrum van Utrecht, zijn er in de directe omgeving van het plangebied lijnvormige structuren aanwezig die als alternatief kunnen dienen, wanneer de bebouwing in het plangebied wordt afgebroken. Het betreft, laanbomen, kantoorgebouwen, straten en watergangen. Vervolgstappen voor vliegroutes van vleermuizen zijn niet aan de orde.

Vervolgstappen plangebied Rabobank

Aangezien er binnen het plangebied geen sprake is van onmisbaar foerageergebied of onmisbare vliegroutes, zijn vervolgstappen ten aanzien van deze onderdelen niet aan de orde. Vaste verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen echter niet uitgesloten worden, hiervoor is aanvullend onderzoek noodzakelijk.

Aanvullend onderzoek

Aanvullend onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen is vanwege de potenties van de bebouwing noodzakelijk. Dit onderzoek dient te worden uitgevoerd conform het vleermuisprotocol (Vleermuisvakbe- raad 2017). In deze situatie is het noodzakelijk om in de periode van half mei tot en met eind september vier bezoeken te brengen. Het gaat hierbij om twee fasen:

- Twee nachtelijke bezoeken in de periode mei tot half juli welke gericht zijn op kraamkolonies en zomerverblijfplaatsen;
- Twee nachtelijke bezoeken van half augustus tot 1 oktober gericht op baltslocaties, paarverblijfplaatsen en het zwermen bij massawinterverblijfplaatsen.

Afhankelijk van de resultaten van het aanvullend onderzoek is ontheffing noodzakelijk en dient bepaald te worden of de Wet natuurbescherming vaststelling van het bestemmingsplan in de weg staat. Er is zicht op ontheffing wanneer:

1. Er geen sprake is van een bevredigende alternatieve oplossing
2. Er een wettelijk belang is voor het verlenen van ontheffing,
3. De ontheffing doet geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan (BIJ12 2019c).

Vervolgstappen plangebied gemeente Utrecht

Binnen plangebied gemeente Utrecht zijn geen gebouwen of bomen aanwezig die potentieel geschikt zijn als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Ook is er geen sprake van onmisbaar foerageergebied of onmisbare vliegroutes. Vervolgstappen ten aanzien van vleermuizen zijn in dit deel van het plangebied niet aan de orde.

Grondgebonden zoogdieren

Soorten van de Habitatrichtlijn, de verdragen van Bern en Bonn en soorten zonder provinciale vrijstelling

Vaste verblijfplaatsen van zoogdieren die zijn opgenomen op de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn (zoals otter) en nationaal beschermde soorten zonder provinciale vrijstelling (bijvoorbeeld eekhoorn en boomarter) worden op basis van het veldbezoek, terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens (NDFF 2019) uitgesloten. Steenarter kan foeragerend voorkomen in het plangebied, maar er is geen sprake van vaste verblijfplaatsen binnen het plangebied.

Overige zoogdieren

In het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van algemene grondgebonden zoogdiersoorten aangetroffen en/of te verwachten. Dit zijn onder andere huisspitsmuis en egel.

Bij de geplande ingrepen kunnen enkele exemplaren van deze grondgebonden zoogdieren geschaad worden. In voorliggende situatie geldt in de provincie Utrecht vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze zoogdieren niet aan de orde is.

Schade aan de algemene zoogdieren kan geminimaliseerd worden door werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart-augustus). De minst schadelijke periode is september-november (mits vorstvrij).

Vervolgstappen plangebied Rabobank

Vervolgstappen met betrekking tot grondgebonden zoogdieren zijn niet aan de orde.

Vervolgstappen plangebied Gemeente Utrecht

Vervolgstappen met betrekking tot grondgebonden zoogdieren zijn niet aan de orde.

4.3 Broedvogels

Bij broedvogels wordt onderscheid gemaakt in twee categorieën met een verschillende beschermingsregime (zie kader 2.1).

Van veel broedvogels zijn nesten alleen gedurende het broedseizoen beschermd. Nestlocaties kunnen dan buiten het broedseizoen zonder overtreding van de Wet Natuurbescherming verwijderd worden. Voor een aantal broedvogelsoorten geldt echter dat de nestlocaties inclusief de functionele omgeving jaarrond beschermd zijn (zie kader 4.2).

Kader 4.2 Broedvogels met jaarrond beschermde nesten

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de ooievaar, boomvalk, buizerd, havik, ransuil, roek, wespandief, zwarte wouw, slechtvalk, sperwer, steenuil, kerkuil, oehoe, gierzwaluw, grote gele kwikstaart en huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Broedvogels waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn

Uit het literatuuronderzoek (NDFF 2019) en het veldbezoek komt naar voren dat, er in en om het plangebied drie vogelsoorten aanwezig zijn waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn. Het betreft gierzwaluw, huismus en slechtvalk.

Gierzwaluw

Boven het plangebied zijn tijdens het veldbezoek gierzwaluwen foeragerend aangetroffen. Gierzwaluw nestelt onder dakpannen, in spleten in muren en in kerktorens (BIJ12 2017a). Binnen het plangebied zijn echter geen geschikte nestplaatsen voor gierzwaluw aangetroffen. De plannen hebben geen negatief effect op gierzwaluw.

Vervolgstappen plangebied Rabobank

Vervolgstappen met betrekking tot gierzwaluw zijn niet aan de orde.

Vervolgstappen plangebied Gemeente Utrecht

Vervolgstappen met betrekking tot gierzwaluw zijn niet aan de orde.

Huisumus

Huisumus nestelt onder dakpannen, in neststenen en in kieren en gaten in muren (BIJ12 2017b). Geschikte nestplaatsen zijn in de omgeving van het plangebied aanwezig, voornamelijk in de woonhuizen ten zuiden van het plangebied. De gebouwen in plangebied Rabobank bieden echter geen geschikte nestlocaties voor huisumus.

Afgezien van de nesten van huisumus, geniet ook de functionele leefomgeving wettelijke bescherming. Huisumus is afhankelijk van een aantal elementen, die op korte afstand (50 meter) van de nestlocatie aanwezig dienen te zijn. Het betreft elementen zoals foerageergebied met zaden en insecten, groenblijvende struiken die dienen als beschutting, droge zandige plekken voor het nemen van een stofbad en een watervoorziening (BIJ12 2017b). Binnen het plangebied (zowel plangebied Rabobank als plangebied Utrecht) zijn gedurende het veldbezoek circa 30 foeragerende huismussen aangetroffen. Ook de verspreidingsgegevens beschikbaar op NDFF (2019) vertonen veel activiteit in en rondom het plangebied. Op basis van de quickscan is onvoldoende duidelijkheid over de functie die het plangebied vervult binnen de leefomgeving van huisumus. Wij adviseren om aanvullend onderzoek te doen, met als doel de functie van de plangebieden voor huisumus te bepalen en eventuele uitwijkmogelijkheden vast te stellen.

Figuur 4.2: Potentiële functionele leefomgeving huismus (blauw vlak) (Kaartondergrond: PDOK)

Vervolgstappen plangebied Rabobank en plangebied Gemeente Utrecht

Aanvullend onderzoek

Aanvullend onderzoek naar huismus is vanwege mogelijk onmisbaar leefgebied noodzakelijk. Dit onderzoek dient te worden uitgevoerd conform het Kennisdocument Huismus (BIJ12 2017b). In deze situatie is het noodzakelijk om in de periode van april tot half mei twee bezoeken te brengen waarbij niet alleen het leefgebied, maar ook de nestplaatsen in kaart worden gebracht. Op deze wijze kan worden vastgesteld wat de populatie is in het gebied en in hoeverre het plangebied onmisbaar is.

Afhankelijk van de resultaten van het aanvullend huismusonderzoek is ontheffing noodzakelijk en dient bepaald te worden of de Wet natuurbescherming vaststelling van het bestemmingsplan in de weg staat. Er is zicht op ontheffing wanneer:

1. Er geen sprake is van een bevredigende alternatieve oplossing
2. Er een wettelijk belang is voor het verlenen van ontheffing,
3. De ontheffing doet geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan (BIJ12 2019c).

Slechtvalk

Tijdens het veldbezoek is een slechtvalk overvliegend vastgesteld. Het dier vloog van zuid naar noord en rustte uiteindelijk op de hoge kantoorpanden van de Rabobank. Ook op NDFF zijn tientallen waarnemingen bekend van slechtvalk rondom het kantoorpand (NDFF 2019). Het is aannemelijk dat de soort hier broedt, aangezien de slechtvalk er om bekend staat om op grote hoogtes te broeden. Een kennisdocument van slechtvalk ontbreekt. We vallen daarom terug op het kennisdocument van buizerd (BIJ12 2017d). Een broedende buizerd wordt verstoord bij een afstand van 50 tot 75 meter.

Het plangebied ligt op circa 40 meter van de torens van de Rabobank. Het nest van de slechtvalk zit echter op grote hoogte. De beoogde bebouwing in het plangebied wordt mogelijk aanzienlijk lager. Door de grote ongelijke hoogte van het nest en de uit te voeren werkzaamheden treedt dan naar verwachting geen verstoring op. Echter, de exacte invulling van de plannen zijn nog onbekend. Mogelijk dat wel wordt overgegaan tot hoogbouw waardoor de werkzaamheden op gelijke hoogte als het nest worden uitgevoerd.

Vervolgstappen plangebied Rabobank

Geadviseerd wordt om in eerste instantie te bepalen of de slechtvalk daadwerkelijk broedt op het hoofdbouw van de Rabobank. Indien dit niet het geval is, dan zijn geen vervolgstappen noodzakelijk.

Indien de slechtvalk hier wel broedt, dan dienen de daadwerkelijke plannen opnieuw getoetst te worden om effect ten aanzien van slechtvalk uit te kunnen sluiten. Indien de werkzaamheden op grote hoogte (hoger dan huidige bebouwing in het plangebied) plaatsvinden, dan kan het nest van de slechtvalk tijdens het broedseizoen wezenlijk verstoord worden. In dat geval dient een ontheffing bij de provincie te worden aangevraagd.

Onder elk geval wordt geadviseerd de werkzaamheden uit te laten voeren onder ecologische begeleiding. Versturende activiteiten dienen tijdens het broedseizoen te allen tijde voorkomen dan wel geminimaliseerd te worden.

Vervolgstappen plangebied Gemeente Utrecht

Vervolgstappen ten aanzien van slechtvalk zijn niet aan de orde.

Overige broedvogels

Binnen plangebied Rabobank is broedbiotoop aanwezig voor algemene vogelsoorten zoals, houtduif en winterkoning in bomen of struiken. Aan de oever en in het water aan de oostkant is broedbiotoop voor meerkooi en wilde eend aanwezig. Op de daken van de bebouwing is broedbiotoop aanwezig voor witte kwikstaart en zwarte roodstaart.

In plangebied Gemeente Utrecht is broedbiotoop aanwezig voor algemene broedvogels zoals houtduif en Turkse tortel, het betreft de bomen aan de Croeselaan.

Voor alle inheemse vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die soorten, nesten, eieren of vaste rust- of verblijfplaatsen beschadigen of verstoren. Voor werkzaamheden met schadelijke effecten op broedvogels wordt veelal geen ontheffing verleend, omdat het uitvoeren van de werkzaamheden buiten

het broedseizoen over het algemeen een goed alternatief vormt. In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, omdat deze per soort en vaak per jaar kan verschillen. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Werkzaamheden worden zo veel mogelijk buiten het broedseizoen uitgevoerd. Voor meeste soorten kan de periode tussen half maart en eind juli worden aangehouden als broedseizoen.

Wanneer werkzaamheden binnen deze perioden worden uitgevoerd adviseren we om een broedvogelcontrole door een ter zake deskundige uit te laten voeren. Tijdens de broedvogelcontrole wordt gekeken of zich broedende vogels ophouden binnen de invloedsfeer van de werkzaamheden.

Bij uitvoering van de werkzaamheden in de periodes tussen half februari – half maart en half juli – half december, adviseren we na te gaan of nog bewoonde nesten van de vroeg of laat in het seizoen broedende houtduif en Turkse tortel aanwezig zijn binnen het plangebied.

Bij het onverwacht aantreffen van nesten van broedvogels dienen de betreffende werkzaamheden direct te worden gestaakt en direct contact te worden gezocht met de ecologisch toezichthouder (of uitvoerder). Vervolgens wordt in overleg bepaald hoe de werkzaamheden op een zorgvuldige wijze binnen de kaders van de Wet natuurbescherming kunnen worden uitgevoerd.

Broedvogels van de Utrechtse Soortenlijst

Op de Utrechtse Soortenlijst staan vijf vogelsoorten vermeld; blauwborst, kleine karekiet, merel, roerdomp en tjiftjaf. Van de broedvogels die zijn opgenomen in de soortenlijst is binnen stedelijk gebied broedbiotoop aanwezig voor merel en tjiftjaf. Op basis van bekende verspreidingsgegevens en terreinkenmerken van het plangebied is broedbiotoop van tjiftjaf uit te sluiten. Voor merel is slechts in beperkte mate broedbiotoop aanwezig binnen het plangebied. In de directe omgeving van het plangebied is geschikt broedbiotoop voor merel aanwezig; bijvoorbeeld de groenstroken langs de watergangen, nabijgelegen achtertuinen en het struikgewas naast de Dichtersbaan. Negatieve gevolgen voor merel kunnen worden voorkomen door de richtlijnen uit hoofdstuk “overige broedvogels” te volgen.

Vervolgstappen plangebied Rabobank en plangebied gemeente Utrecht

De nesten van overige broedvogels zijn gedurende het broedseizoen beschermd en mogen in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Bij uitvoering van het plan dient hiermee rekening gehouden te worden. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart of na eind juli en het plangebied te controleren op broedende vogels en nesten binnen de invloedsfeer van de plannen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Bij uitvoering van de werkzaamheden in de periodes tussen half februari - half maart en half juli - half december, is het wel van belang om na te gaan of nog bewoonde nesten van vroeg of laat in het seizoen broedende soorten als Turkse tortel en houtduif aanwezig zijn binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden.

4.4 Amfibieën

Op basis van het veldbezoek, terreinkenmerken en verspreidingsgegevens (NDFF 2019) wordt voortplanting en overwintering van de in de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn en nationaal beschermde amfibieën (zoals heikikker, poelkikker en rugstreeppad) binnen het plangebied uitgesloten.

Binnen het planbied is permanent oppervlaktewater dat kan dienen als voortplantingsbiotoop voor amfibieën aanwezig. Aan de oostkant van het plangebied is oppervlaktewater aanwezig, waar voortplanting van algemene amfibieën zoals gewone pad, bruine kikker en kleine watersalamander te verwachten is. Binnen het plangebied is tevens overwintering van deze soorten te verwachten in de strooisellaag onder bomen, in struweel en in ruigten.

Bij de geplande ingrepen kunnen enkele exemplaren van algemene amfibieën geschaad worden. In voorliggende situatie geldt in de provincie Utrecht een vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming voor algemene amfibieën, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze amfibieën niet aan de orde is

Effecten op amfibieën kunnen - mits de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door de werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de overwinteringsperiode van amfibieën. De maanden september en oktober zijn in de regel het meest geschikt (minst schadelijk) voor het uitvoeren van werkzaamheden.

Vervolgstappen plangebied Rabobank

Vervolgstappen ten aanzien van amfibieën zijn niet aan de orde.

Vervolgstappen plangebied Gemeente Utrecht

Vervolgstappen ten aanzien van amfibieën zijn niet aan de orde.

4.5 Ongewervelden

Binnen het plangebied zijn geen ongewervelden aangetroffen of te verwachten die wettelijke bescherming genieten, vervolgstappen voor ongewervelden zijn daarmee niet aan de orde.

Ongewervelden van de Utrechtse Soortenlijst

Betreffende de soorten die onderdeel uitmaken van de Utrechtse Soortenlijst, zijn geen waarnemingen bekend van de wilde bijen op de lijst. Ook gedurende het veldbezoek is geen van deze soorten aangetroffen. De oever aan de oostkant van het plangebied (binnen het Rabobank gedeelte) biedt echter wel nectarplanten, die als voedsel kunnen dienen voor bijvoorbeeld kattenstaartbij. Wij adviseren om bij de herinrichting van het terrein ruimte te laten voor de aanwezige planten en insecten.

Vervolgstappen plangebied Rabobank

Vervolgstappen ten aanzien van ongewervelden die wettelijke bescherming genieten zijn niet aan de orde. Ten aanzien van soorten van de Utrechtse Soortenlijst adviseren wij om aan de oever aan de oostkant van het plangebied ruimte te laten voor de aanwezige nectarplanten en insecten.

Vervolgstappen plangebied Gemeente Utrecht

Vervolgstappen ten aanzien van ongewervelden zijn niet aan de orde.

4.6 Overige soortgroepen

Op basis van de terreinkenmerken, habitateisen en bekende verspreidingsgegevens wordt in het plangebied geen voortplanting of vaste verblijfplaatsen verwacht van beschermde reptielen. Aangezien er geen werkzaamheden in de watergang aan de oostkant van plangebied Rabobank zijn gepland, zijn gevolgen voor vissen op voorhand uitgesloten. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming is niet aan de orde voor deze soortgroepen.

Overige soorten Utrechtse Soortenlijst

Op basis van bekende verspreidingsgegevens, terreinkenmerken en het veldbezoek, worden binnen het plangebied geen paddenstoelen van de Utrechtse Soortenlijst verwacht.

Vervolgstappen plangebied Rabobank

Vervolgstappen ten aanzien van overige soorten (reptielen, vissen, paddenstoelen) zijn niet aan de orde.

Vervolgstappen plangebied Gemeente Utrecht

Vervolgstappen ten aanzien van overige soorten (reptielen, vissen, paddenstoelen) zijn niet aan de orde.

5. Geraadpleegde bronnen

Literatuur

BIJ12 (2017a). Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus*. BIJ12, Utrecht.

BIJ12 (2017b). Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*. BIJ12, Utrecht.

BIJ12 (2017c) Kennisdocument Buizerd *Buteo buteo*, BIJ12, Utrecht.

BIJ12 (2017d) Juridisch Kader behorende bij Kennisdocumenten Soortenbescherming, BIJ12, Utrecht

Staatsblad van het koninkrijk der Nederlanden (2016). Jaargang 2016, Nr. 34. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming).

Gemeente Utrecht (2018) Utrechtse soortenlijst

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging (2017). Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdierverseniging.nl.

Internet

Gebiedendatabase Natura 2000 (<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>).

NDFF (<https://ndff-ecogrid.nl>) geraadpleegd 22 en 23 juli 2019.

Provincie Utrecht (2019) <https://webkaart.provincie-utrecht.nl> (Atlas van Utrecht)

RAVON.nl (website met soortinformatie over reptielen, amfibieën en vissen).

SOVON.nl (website met soortinformatie over vogels).

Zoogdierverseniging (2018). Website met soortinformatie over de Nederlandse zoogdieren.